

Spis treści

Wstęp	15
-------------	----

Rozdział 1

Pojęcie i zakres międzynarodowych stosunków ekonomicznych	17
1.1. Definicja międzynarodowych stosunków ekonomicznych	17
1.1.1. Międzynarodowe stosunki ekonomiczne jako odrębna dyscyplina nauki	17
1.1.2. Teoria międzynarodowych stosunków ekonomicznych ...	18
1.1.3. Międzynarodowa polityka ekonomiczna	20
1.2. Międzynarodowe stosunki ekonomiczne a nauka o gospodarce światowej	23
1.3. Wzrost znaczenia nauki o międzynarodowych stosunkach ekonomicznych	24

Rozdział 2

Międzynarodowy podział pracy	27
2.1. Pojęcie międzynarodowego podziału pracy	27
2.2. Czynniki określające międzynarodowy podział pracy	28
2.2.1. Czynniki strukturalne	28
2.2.2. Czynniki techniczne	31

2.2.3. Czynniki instytucjonalne	34
2.2.4. Czynniki koniunkturalne	37
2.3. Międzynarodowa komplementarność struktur gospodarczych	38
2.3.1. Pojęcie międzynarodowej komplementarności struktur gospodarczych	38
2.3.2. Rodzaje komplementarności struktur gospodarczych ...	39
2.3.3. Metody zwiększania międzynarodowej komplementarności struktur gospodarczych	41
2.4. Międzynarodowy podział pracy a gospodarka światowa ...	46
2.4.1. Pojęcie gospodarki światowej	46
2.4.2. Tradycyjna i współczesna gospodarka światowa	48
2.4.3. Gospodarka światowa a gospodarka globalna	50

Rozdział **3**

Teorie rozwoju międzynarodowego podziału pracy	51
3.1. Teorie przedklasyczne	51
3.1.1. Koncepcja psychozy lęku przed brakiem towarów	51
3.1.2. Dogmat słusznej ceny	51
3.1.3. Doktryna merkantylizmu	53
3.2. Teoria kosztów absolutnych	54
3.2.1. Założenia ogólne	54
3.2.2. Przykład liczbowy	56
3.3. Teoria kosztów względnych	59
3.3.1. Ujęcie klasyczne	59
3.3.2. Stosunek wymienny a korzyści komparatywne z handlu międzynarodowego	64
3.4. Teoria kosztów realnych	66
3.4.1. Wieloczynnikowe ujęcie kosztów produkcji	66
3.4.2. Subiektywne ujęcie kosztów realnych	67
3.5. Teoria kosztów alternatywnych	68
3.5.1. Alternatywne ujęcie nakładów czynników produkcji ...	68
3.5.2. Ujęcie pieniężne kosztów alternatywnych	70

3.6. Teoria obfitości zasobów	76
3.6.1. Założenia początkowe	76
3.6.2. Kierunki specjalizacji międzynarodowej	81
3.7. Sformalizowana teoria obfitości zasobów	87
3.7.1. Twierdzenie dotyczące wyrównywania się cen czynników produkcji	87
3.7.2. Twierdzenie Stolpera–Samuelsona	90
3.7.3. Twierdzenie Rybczyńskiego	92
3.8. Współczesne teorie rozwoju handlu międzynarodowego	93
3.8.1. Teorie neoczynnikowe	93
3.8.2. Teorie neotechnologiczne	94
3.8.3. Teorie popytowo-podażowe	95

Rozdział

4

Korzyści z handlu międzynarodowego towarami i usługami	97
4.1. Przyczyny rozwoju handlu międzynarodowego towarami	97
4.1.1. Import towarów	97
4.1.2. Eksport towarów	103
4.2. Międzynarodowy handel usługami	106
4.3. Pojęcie dochodu z handlu międzynarodowego towarami i usługami	109
4.3.1. Dochód brutto i dochód netto	109
4.3.2. Sposoby zwiększania dochodu z handlu międzynarodowego	110
4.3.3. Dochód z handlu międzynarodowego w ujęciu wolumenowym	111
4.3.4. Dochód z handlu międzynarodowego w ujęciu wartościowym	114
4.4. Handel międzynarodowy a wzrost gospodarczy	120
4.4.1. Transformacyjna i redystrybucyjna funkcja handlu międzynarodowego	120
4.4.2. Inwestycje a dochód z handlu międzynarodowego	124
4.4.3. Mnożnik inwestycyjny i eksportowy, supermnożnik ...	125

Rozdział 5

Korzyści z międzynarodowych przepływów czynników produkcji	135
5.1. Pojęcie i istota międzynarodowych przepływów czynników produkcji	135
5.2. Międzynarodowe przepływy kapitału	147
5.2.1. Pojęcie i istota międzynarodowych ruchów kapitału ...	147
5.2.2. Formy i przyczyny międzynarodowych ruchów kapitału	150
5.2.3. Bilansowe ujęcie międzynarodowych ruchów kapitału	179
5.2.4. Związki zachodzące między obrotami towarowymi i kapitałowymi	180
5.2.5. Źródła międzynarodowych ruchów kapitału	183
5.2.6. Proces transferu kapitału i jego skutki	185
5.2.7. Wpływ międzynarodowych ruchów kapitału na handel międzynarodowy	196
5.2.8. Międzynarodowe ruchy kapitału a kryzys zadłużenia międzynarodowego	198
5.3. Międzynarodowe przepływy zasobów pracy	203
5.4. Międzynarodowe przepływy wiedzy technicznej	211
5.5. Międzynarodowe przepływy gospodarcze a środowisko naturalne człowieka	219

Rozdział 6

Ceny międzynarodowe	223
6.1. Pojęcie cen międzynarodowych	223
6.2. Wzajemne zależności cen oraz popytu i podaży na doskonałym międzynarodowym rynku towarów i usług	227
6.3. Kształtowanie się dochodu oraz popytu i podaży na doskonałym międzynarodowym rynku towarów i usług	229
6.4. Rodzaje rynków międzynarodowych	230

6.4.1. Ogólna charakterystyka rynków międzynarodowych	230
6.4.2. Rynki zorganizowane	233
6.5. Mechanizmy kształtowania się międzynarodowych cen towarów w krótkim okresie	235
6.5.1. Towary standaryzowane	236
6.5.2. Towary zindywidualizowane	240
6.6. Mechanizmy kształtowania się międzynarodowych cen towarów w długim okresie	241
6.6.1. Pojęcie <i>terms of trade</i> i ich rodzaje	241
6.6.2. Przyczyny pogarszania się <i>terms of trade</i> krajów eksportujących głównie towary standardowe	244
6.6.3. Przyczyny poprawy <i>terms of trade</i> krajów eksportujących głównie towary zindywidualizowane	246

Rozdział 7

Pieniądz międzynarodowy	247
7.1. System waluty złotej	247
7.2. System waluty sztabowo-złotej i dewizowo-złotej	250
7.3. System walutowy w okresie międzywojennym	251
7.4. System z Bretton Woods	254
7.4.1. Cele i zasady systemu z Bretton Woods	254
7.4.2. Ewolucja systemu z Bretton Woods	256
7.5. Regionalne systemy walutowe	260
7.5.1. Strefy walutowe	260
7.5.2. Europejska Unia Płatnicza	261
7.5.3. Zamierzona strefa walutowa krajów Unii Europejskiej	263
7.5.4. Inne rozwiązania o charakterze regionalnym	265
7.6. Współczesny międzynarodowy system walutowy	265
7.7. Pojęcie i rodzaje międzynarodowego rynku walutowego	270
7.8. Organizacja rynku dewizowego	274
7.9. Handel kasowy i handel terminowy	281
7.10. Transakcje dewizowe banków	286

7.10.1. Transakcje usługowe banków	289
7.10.2. Transakcje zabezpieczające banków	290
7.10.3. Transakcje własne banku	292
7.11. Transakcje dewizowe przedsiębiorstw handlu zagranicznego	310

Rozdział 8

Kursy walutowe	317
8.1. Rodzaje kursów walutowych	317
8.2. Czynniki determinujące poziom kursów walutowych podstawowych walut wymienialnych	324
8.3. Podstawowe teorie kursu walutowego	329
8.3.1. Teoria parytetu siły nabywczej	329
8.3.2. Teoria elastycznościowa	332
8.3.3. Efekt Fishera	334
8.3.4. Teoria parytetu stóp procentowych	335
8.3.5. Zasobowe teorie kursu walutowego	338
8.4. Ryzyko kursu walutowego	339
8.5. Postawa wobec ryzyka kursowego	342
8.6. Metody zabezpieczania się przed ryzykiem kursowym	344
8.6.1. Metody wewnętrzne zabezpieczania się przed ryzykiem kursowym	346
8.6.2. Metody zewnętrzne zabezpieczania się przed ryzykiem kursowym	351

Rozdział 9

Bilans płatniczy	377
9.1. Pojęcie bilansu płatniczego	377
9.2. Równowaga bilansu płatniczego	380
9.3. Przyczyny i konsekwencje nierównowagi bilansu płatniczego w krótkim okresie; mechanizmy przywracania równowagi	381

9.3.1. Przyczyny nierównowagi bilansu płatniczego	381
9.3.2. Konsekwencje nierównowagi bilansu płatniczego	382
9.3.3. Automatyczne mechanizmy przywracania równowagi	388
9.4. Nierównowaga bilansu płatniczego w długim okresie	392
9.4.1. Czynniki determinujące równowagę bilansu płatniczego	392
9.4.2. Sposoby i instrumenty przywracania równowagi w świetle teorii handlu zagranicznego	397

Rozdział 10

Zagraniczna polityka ekonomiczna	401
10.1. Pojęcie zagranicznej polityki ekonomicznej	401
10.1.1. Elementy zagranicznej polityki ekonomicznej	401
10.1.2. Wpływ wewnętrznej polityki ekonomicznej państwa na zagraniczną politykę ekonomiczną	405
10.1.3. Funkcje zagranicznej polityki ekonomicznej	414
10.2. Narzędzia taryfowe	420
10.2.1. Rodzaje cel	420
10.2.2. Ekonomiczny mechanizm cła importowego	425
10.2.3. Efekt kreacji i przesunięcia handlu	431
10.3. Narzędzia parataryfowe	433
10.4. Narzędzia pozataryfowe	445

Rozdział 11

Międzynarodowa polityka ekonomiczna	453
11.1. Pojęcie międzynarodowej polityki ekonomicznej	453
11.2. Podmioty międzynarodowej polityki ekonomicznej	456
11.3. Międzynarodowe porozumienia towarowe	459
11.4. Międzynarodowe organizacje gospodarcze	463
11.5. Korporacje transnarodowe	472

Rozdział **12**

Opcje zagranicznej i międzynarodowej polityki ekonomicznej	475
12.1. Czynniki determinujące opcje zagranicznej i międzynarodowej polityki ekonomicznej	475
12.2. Zagraniczna i międzynarodowa polityka ekonomiczna krajów rozwiniętych gospodarczo	479
12.3. Zagraniczna i międzynarodowa polityka ekonomiczna krajów nowo uprzemysłowionych	487
12.4. Zagraniczna i międzynarodowa polityka ekonomiczna krajów słabo rozwiniętych gospodarczo	491
12.5. Zagraniczna i międzynarodowa polityka ekonomiczna krajów transformujących swoje systemy gospodarcze, społeczne i polityczne	498

Rozdział **13**

Integracja gospodarcza w Europie i świecie	503
13.1. Istota międzynarodowej integracji gospodarczej	503
13.1.1. Kryteria definiowania międzynarodowej integracji gospodarczej	503
13.1.2. Cele integracji i jej przyczyny	506
13.1.3. Warunki rozwoju międzynarodowej integracji gospodarczej	508
13.2. Modele międzynarodowej i ponadnarodowej integracji gospodarczej	510
13.3. Mechanizmy integracji w gospodarce rynkowej	515
13.4. Przykłady ugrupowań integracyjnych w gospodarce światowej	517
13.4.1. Instytucjonalne formy integracji regionalnej	517
13.4.2. Ugrupowania integracyjne w krajach rozwiniętych gospodarczo	519

13.4.3. Ugrupowania integracyjne w Europie Środkowej i Wschodniej	522
13.4.4. Ugrupowania integracyjne krajów słabo rozwiniętych gospodarczo	525
13.5. Polska a integracja gospodarcza w Europie	526
13.5.1. Członkostwo w Unii Europejskiej szansą dla Polski ...	526
13.5.2. Powiązania integracyjne Polski z pozostałymi państwami europejskimi	537
Bibliografia	539
Skorowidz rzeczowy	545

Międzynarodowe stosunki ekonomiczne, określane w literaturze anglojęzycznej *international economics* (ekonomia międzynarodowa), są w Polsce jedną z trzech — obok mikroekonomii i makroekonomii — dyscyplin naukowych wykładowych powstających w wyższych uczelniach ekonomicznych. Jest to rezultatem czynników otwarcia wobec zagranicy w warunkach gospodarki wolnorynkowej i wynikających stąd potrzeb kształcenia kadr ekonomicznych.

Program zajęć z międzynarodowych stosunków ekonomicznych, ich formy i sposoby prowadzenia są jednak wyjątkowo zróżnicowane. Wiąże się to zarówno ze specjalizacją poszczególnych uczelni, jak i wieloma innymi czynnikami decydującymi o poziomie zajęć. Nie więc dziwnego, że zróżnicowanie jest także zapotrzebowanie na odpowiednią pomoc dydaktyczną.

Na rynku wydawniczym znajduje się już kilka podręczników z dziedzinę międzynarodowych stosunków gospodarczych — zarówno autorów polskich, jak i zagranicznych. Część z nich ma swoich stałych adresatów. Wiele podręczników wymaga